

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inseratô sprejema upravljalstvo v Katol. Tiskarni Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekeplal se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-niskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhajava skdan, izvezeml nedelje in praznike ob pol 6. uri popoldne.

Štev. 236.

V Ljubljani, v torek, 13. oktobra 1903.

Letnik XXXI.

Kurja polt naših liberalcev.

Doslednosti ne more umevati, kdor sam ni dosleden. Ta reč se mu zdi tako čudna, da je niti ne verjame ne. Taki so naši liberalci. Kdor jih ne pozna in čuje, kaj vse v sedanjem boju spravijo na dan, bi mislil, da so samo zlobni. A to ni res; bujše od zlobnosti je politična bebost, ki jih mori.

Vse naše gibanje za volivno preosnovno si razlagajo silno na kratko: klerikalcem ni za družaga, nego za večino v dežel. zboru. To ponavljajo v vseh mogočih registrih po »Narodu«, po pivnicah in v zbornici in se delajo kakor bi bili iznašli kvadraturu troga. Revke! Ali bi bilo to kaj čudnega, ko bi tudi to nameravali? Ali nima vsaka politična stranka tega namena? Tiste stranke, ki si sploh do večine priti ne upajo, so hrome in jetične. Kako rada bi imela naša liberalna stranka tak namen, pa ga ne more! Krave bi se smejale liberalcem, ko bi jeli trditi, da jim je mogoče priti do večine. To tudi sami vedo; zato igrajo pohlevno ulogo švogljevih backov. Njihova prihodnost je edino le v lakejski livreji pred liberalnimi birokratskimi velmožmi in v fraku oštarijskega piccola med nemško gospodo. Samo o trinkeldu živé.

Zato se pa zgražajo nad tem, da bi se našla kaka stranka, ki bi imela voljo pa tudi zmožnost za večino in si umno dokazujejo, kako neznosna je taka stranka. A to še res ni! Katoliško-narodna stranka si ni izmislila še-le za dežel. zbor svoje zahteve po splošni in enaki volivni pravici, marveč to je točka njenega programa že nekaj let sem. Ne kot kako geslo za volivno borbo, ne iz kakega strankarskega ozira, marveč edino iz vzrokov splošno političnega značaja je sprejela to točko. Za pleše so se grabili stari birokratje nad tem odpadkom od konservativnih načel. Zgorej so se zgledovali in med kmečkim ljudstvom se je pričela protagitacija. A tem trdnješe smo se mi vedno držali svoje programatiške točke in smo jo širili, kar se je dalo. Naša stranka se nam-

reč zaveda, da more edino le demokratsko izvedena ustava rešiti zamotane razmere v avstrijski državi. Jasno pa je, da se mora državni volivni red uveljaviti tudi po posamnih deželah. Dokler ne pride ljudstvo do besede, bo vladala zmota. Privilegiji v politiki se tako podajo naši dobi, kakor stari, skatljasi poštni vozovi na železniškem tiru, ali kakor širokogubne krinoline sredi sedanjih toalet.

Politični privilegiji morajo pasti in stranke, ki se tega boje, so kakor krti, ki ne smejo na svetlo. Ni gotovejšega znaka, kot je ta strah za to, da so popolnoma jalove. Če se pa take stranke vrh vsega drugega imenujejo se liberalne in gevore o politiki svobodi, potem je to podobne edino le sultanu, ko povdarja svojo »gorečo vneto« za blagor krščanskih podanikov. Na areni politične svobode se poizkusimo. Morda vendar že niste izgubili vsega poguma. Ali res niste nič drugega, kot nemški Fridolini? Nam je boj za splošno volivno pravico stalno načelo; liberalci pa nimajo sploh nič načel; zato se jim tudi to čudno zdi.

Še nekaj: liberalci so iztuhtali sedaj nazadnje, da naši poslanci hočejo, naj se razpusti deželni zbor. To je zabeleženo v sobotnem »Narodu«; to je nakratal neki slovenski liberalci tudi v zadnjo »Information«. Da ne bo nobenega neopozumljenja, naj si dajo dopovedati vsi, katerih se tiče, da katoliškonarodna stranka o ti stvari nič ne ve in se tudi ne meni zanjo. Take načrte more kovati le, kdor je v vladni službi. Mi nismo; in nam je popolnoma vse eno, kaj se zgodi. Zboruje naj dež. zbor ali pa gre vsaksebi; za nekaj časa ali pa stalno, — to nas ne briga. Saj vlada dovolj utegne, da premišlja, kaj bo storila. Mi si ne maramo beliti glave s takimi rečmi. Samo to rečemo: Pridi, kar more; našlo nas bo dosledne našemu programu in pripravljene za vse.

Starčevićeva slava.

V Šestinah se je nabralo, kakor se nam zagotavlja, do 20.000 naroda ter je nastala

okolice cerkve in na pokopališču taka gneča, da se je bilo bati nesreč, vendar pa se ni nič hudega zgodilo, kar se ima zahvaliti rediteljem.

Najprej se je zahvalil v imenu rodovine zbranemu narodu dr. Mile Starčević, da je v tako ogromnem številu prišel na grob izkazat čast Anti Starčeviću ter je prosil Eugena Kumičića, da odkrije spomenik kot predsednik čiste stranke prava. Pred odkritjem je proslavljal v dolgem govoru vrline pokojnega osnovatelja stranke prava. Ko je bil na to spomenik odkrit, ga je blagoslovil župnik Miletić ter izrekel na koncu govora besede: »Bog vsemogočni blagoslovi ta spomenik in hrvatski narod.«

Na to je spregovoril predsednik hrvatske stranke prava dr. Brešiansky, položivši na spomenik krasen venec od palm in lovorja. Lovor pomeni slavo, ki si jo je stekel pokojnik v borbi za pravice hrvatskega naroda, palme pomenijo pa mir med hrvatskimi opozicijskimi strankami, kar je pokojni Ante vedno želel in se je danes tudi vresničilo.

Hrvatsko opozicijo čakajo še hudi časi, ali današnje zedinjenje pomeni zmago velike ideje, katero nam je dal učitelj hrvatskega naroda dr. Ante Starčević, katerega spomin danes slavimo.

Dr. Frank je na to proslavljal hrvatsko državno pravo in hrvatsko državno misel, kar je cilj hrvatske stranke prava.

Vencev je bilo na to položeno na spomenik čez sto med njimi dva srebrna, in ne samo eden, kakor smo včeraj sporočili. Enega so poklonile Starčevićanke, drugega pa Hrvati iz Bosne in Hercegovine.

Spreved se je dovršil tudi nazaj v mesto v največjem redu.

Svečanost se je dokončala šele v mraku in okoli 7. ure zvečer so bila društva zopet v Zagrebu, kjer se je kmalu potem začel komers v »Sokolu«.

Dvorana je bila premajhna za množevštevilo vdeležnike tega komersa. Govorili so dr. Pavlič predsednik svečanostnega odbora, Elegović o Starčevićovi ideji, Harambašić o zedinjenosti stranki prava. Doseen se je zahvalil Zagrebčanom na ta krasen sprejem gostov, Petričić je nazdravil gostom iz vseh hrvatskih dežel in Gržanić je opominjal vse na trajno slogo.

Včeraj so skoraj že vsi gosti Zagreb zapustili in Zagreb ima zopet svoje vsakdanje lice. Čudno je, da pri tej svečanosti

ni redarstvo delalo nobenih zaprek. Redarji so bili prav redki in tudi ti so ponižno stali na svojih mestih. In tako je prav. Narod sam drži red, a če ga kdo moti mora nastati nered. Tudi v Šestinah je bilo brez redarjev in orožnikov in za to se je vse mirno razšlo. Le upravitelj redarstva in en pomožni uradnik sta prisostvovala svečanosti, a opravila nista imela nobenega. Zdaj se je očitno pokazalo, koliko je bile krivo redarstvo letošnjih nemirov v Zagrebu.

Sestanek neodvisnih novinarjev v Zagrebu.

V soboto in nedeljo so zborovali v Zagrebu neodvisni novinarji. Na shod je prišel tudi poslanec Biankini iz Dalmacije. Glavna svrha temu sestanku je ta, da se hrvatski novinarji zedinijo v društvo, da ne bodo brez vsake medsebojne zveze, kakor so bili do zdaj. Seveda je pri naših političnih odnošajih jako težko, vse novinarje zediniti. Toda če se vsi novinarji smatrajo kot en stan, potem ni bilo umestno, da se na ta shod niso pozvali vsi novinarji brez razlike. Na tem shodu niso bili zastopani mažaronški novinarji, a tudi »Hrvatsko Pravo« ni bilo zastopano na tem shodu. Ko se je radi tega pritožil urednik »Hrvata« Smojvor, je odgovoril Stefan Radić da so sklicali na ta shod le one delavce na novinarskem polju, ki so za napredek hrvatskega naroda v slogi z drugimi Slovani, kar pa novinarji »Hrvatskega Prava« odbijejo, ker pišejo proti slogi s Srbi in drugimi Slovani. Mi mislimo, da bi se dalo vse to izravnati med samimi novinarji, če zares resno mislijo na svoje društvo. In gotovo ni bilo umestno, da so izključili že pri dogovoru o osnutku tega društva velik del svojih drugov. Če mislijo napredni novinarji, da bi jim mogli ti nepozvani njihovi tovariši že pri osnutku delati zapreke, ne bi jih potem trebali sprejeti, izključiti jih pa že kar naprej, gotovo ni v redu.

Da se novinarsko društvo osnuje in združi z novinarskim odsekom pri pisateljskem društvu, je zagovarjal dr. Dežman, kar pa se ni odobrilo. Razpravljalo se je tudi o poročevanju hrvatskemu časopisju, da ne bo odvisno od protivnikov hrvatskih, nego da bi se vredil za Jugoslovane poseben urad za poročanje. Zanimivo je bilo poročilo župnika Tomljanovića iz Slavonije, da tam naseljeni Nemci niso protivniki hrvatske ideje, marveč da mlajši naraščaj govori hrvatski, in da volijo ti Nemci večinoma z opozicijo.

LISTEK.

Ante Starčević.

(Konec.)

Dne 16. oktobra 1871. je bil ustreljen Starčević drug Evgen Kvaternik v Rakovici, in še isto noč so vjeli Starčevića v hiši dr. Srma ter ga zaprli v temnico sodbenega stola zagrebskega, ker so sumili, da je tudi on v zvezi z rakoviško buno. Toda po preiskavi mu niso mogli nič dokazati in že 24. dec. 1871. so ga izpustili iz temnice.

Ko je prišel iz zapora, je bil v veliki zadregi, ker ni imel nobene službe. Mlajši člani njegove stranke so zbirali zanj, da so ga rešili glade.

Da je bil Starčević pohlepen in neodločen, bi bil mogel takrat lahko postati predstojnik za bogočastje in uk, kar mu je ponujal tedanji ban baron Rauch. Toda Starčević je raje stradal in pri tem ostal zvest svojemu načelu in neodvisen. Odbil je tudi ponudbo svojega součena odvetnika Dolariča v Virovitici, da pride k njemu za součelavca v pisarno in da si bosta dohodke delila.

Tako je preživel dve leti v hudi zadregi in stradanju, a leta 1873. se je preselil v Jasko k svojemu bratranču dr. Davidu Star-

čeviću, kjer je ostal do leta 1878. Živel je skromno in delavno in v tem času pisal svojo manografijo »Slavosrbska pasmina po Hrvatskoj«.

Ko je leta 1878. na Sušaku kraj Reke začela stranka prava izdajati svoje glasilo »Sloboda«, se je preselil Ante Starčević k uredništvu na Sušak ter je tamkaj ostal do konca leta 1883, ko je »Sloboda« prešla v Zagreb in začela izhajati kot dnevnik. Že leta 1878. je bil izvoljen v saboru v dveh kotarih, pridržal pa je mandat za kotar kraljeviški.

Od tega časa pa do svoje smrti je bil neprenehoma saborski poslanec. Leta 1881. ga je izvolilo mesto Bokar, leta 1884. Krasice, l. 1887. Čabar, a leta 1893. Delnice.

V Zagrebu se je nastanil dr. Starčević v Gajevej ulici v dveh malih sobicah v drugem nadstropju ter je tukaj ostal vse do l. 1895, ko se je nastanil v svojem »Domu«, ki mu ga je poklonil narod. Prvak in vodja stranke prava je preživel zadnjih 17 let svojega življenja v Zagrebu skromno in stoično, kakor je živel celo svoje življenje. Delal je marljivo za »Slobodo« in za »Hrvatsko«, a v saboru je govoril samo pri važnih priložnostih, toda vsaka njegova beseda se je poslušala tudi od nasprotne stranke z največjo pazljivostjo, ker je Starčevićovo prepričanje

in poštenje, njegov redki in trdi značaj in njegovo bistroumnost vsakdo cenil. V tej dobi njegovega delovanja je gotovo najznameniteje delo načrt adrese, katero je mogel l. 1878 v saboru samo prebrati kot popravek adrese večine. Zadnjikrat je govoril dr. Starčević v saboru 17. avgusta l. 1892 v adresnej razpravi. Leto dni kasneje, 20. junija 1893 se je sešel v Krapinskih Toplicah pri župniku Rukavini s škofom Strossmayerjem. Tukaj sta se oba med seboj pomirila.

Dasi telesno dosti krepak a v življenju svojem v vsem zmeren, je začel dr. Starčević v jeseni l. 1894 hirati, a l. 1895 ga je napala influenza in potem se je pridružilo še vnetje pluć. Njegova jaka narava je vendar premagala te bolezni in poleti se je mogel podati zopet v Krapinske Toplice k župniku Ivanu Rukavini. Dne 15. julija se je vrnil dr. Starčević v Zagreb ter nastal v »Domu«, kjer so mu privrženci stranke prava priredili sijajno bakljado in serenado. Dva dni kasneje je bila v novem domu skupščina stranke prava. Na tej skupščini je prišlo do razkola v samej stranki, in sicer zato, ker se je izbral neki osrednji odbor kot vrhovno vodstvo stranke prava.

Dne 26. julija 1895. je napisal dr. Starčević svojo oporoko, po kateri je postavil svojega bratranca dr. Mile Starčevića za

glavnega dediča. Meseca septembra se je moral Starčević leči v postelj, ter je izdržal tri operacije, pa mu je tudi malo odleglo, toda le za kratek čas, ker mu je telo preveč oslabilo. Na koncu svojega življenja se je Starčević ločil z enim krilem svojih nekdanjih privržencev ter tako tudi umrl. Zapustil je stranko razdeljeno, kar je stranki samej največ škodilo. Težka njegova bolezen je trajala do konca februarja 1896. Ostal je bistrega uma vse do zadnjega časa ter rad sprejemal prijatelje. Umrl je v petek 28. februarja 1896. v rokah svojega sinovca Mile v 73. letu svoje starosti. Zadnje besede, ki jih je spregovoril pred svojo smrtjo so bile: »Hvala, dobro je!« Dva dni kasneje je bil pokopan vsled lastne njegove želje na župnem pokopališču v Šesticah. Mnogoštevilno ljudstvo vseh stanov in naroda ga je spremilo do hladnega greba.

Še pred njegovo smrtjo je začel posebni odbor l. 1893 izdajati v Zagrebu »Djela dr. Ante Starčevića«. Do l. 1895 je bilo izdanih 15. zvezkov. Vслед razkola v stranki je izdavanje prenehalo; toda bratranec Mile je nakanil izdavanje dovršiti. Do zdaj je zbranih v 7 zvezkih 84 njegovih govorov, potem njegove predstavitve in neke razprave, ki so izšle u »Hrvatu« in v »Hrvatskeju«.

Sklenilo se je, da se po možnosti osnuje za te Nemce popularno pisan nemški časopis, ki bi širil med temi naselenci hrvatsko idejo. Malo čudno se pač glasi ta sklep, a taki so odnosi v Slavoniji, kjer gine domači življenj, kar je bilo že večkrat tudi v »Slovenca« opisano. Nato je še urednik »Obzorov« zagovarjal osnutek »Ruskega krožka« za Zagreb. Sklenilo se je slednjič, da se sestavijo pravila za društvo hrvatskih novinarjev in da se skliče o Božiču skupščina, ki bode slednjič odločila o osnutku prepotrebne družstva. Ob svojem času še katero spregovorimo o načinu, kako se misli to društvo osnovati.

Hrvatska stranka prava složna.

Že včeraj smo javili, da je najvažnejši del včerajšnje Starčevićave slave gotovo zedinjenje obeh strank prava. Na skupščini so vodje čiste stranke prava priznali, da priznajo vse dogovore iz leta 1894 in od 29. prosinca leta 1903. ter da ni vlad tega nobene razlike več med obojema strankama. Čista stranka prava je sprejela dr. Breszenčskega za predsednika zedinjene hrvatske stranke prava in Eugena Kumičića za podpredsednika, a stranka se od zdaj zove »hrvatska stranka prava«. Da se seveda končno vsi dogovore glede tega zedinjenja, se izbere posebni odbor od 10 članov, ki bodo ob enem tudi članovi središnjega odbora hrvatske stranke prava. — Od bivše čiste stranke prava so izvoljeni v ta odbor dr. Frank, Eugen Kumičić, dr. Mile Starčević, dr. David Starčević, Josip Pržanec, Mijo Tkalič, dr. Ante Pavelić, dr. Aleksander Horvat, Ivan Zatluka; namestniki: Martin Lovrenčević, Ivan Peršić. Za starčevićansko mladež: Ivan Elegović. Za hrvatske delavce: Anton Minarić.

Iz brzobjav.

Linč. Nemški nacionaleci hujskajo proti češki službi božji v cerkvi sv. Martina v Linču. V deželnem zboru sta nemškonoacionalna poslanca Beuele in Jäger stavila predlog, naj se pozove vlado, da predloži cesarju v potrjenje pred leti sprejeti predlog, da je nemščina edini uradni in poučni jezik v Gorenji Avstriji. Dalje sta predložila resolucijo, v kateri se poziva cerkvene kroge, naj v Gorenji Avstriji rabijo samo nemščino pri vpisovanju v matrice in pri pridigah ter naj vse češke pridige prepovedo.

Praga. Nemške stranke so sklenile danes nadaljevati obstrukcijo z najostrejšimi sredstvi ter so izvolile poseben odbor, kateremu so poverile vodstvo obstrukcije.

Praga. Po predvčerajšnjem soc. dem. shodu so vdeležniki priredili demonstracijo proti Madočehom. Zvečer je bil shod čeških narodnih socialcev. Po shodu so bile demonstracije proti dr. Heroldu. V nedeljo je večja množica napadla nemške burše, ki so imeli nemške trakove.

Budimpešta. Danes zjutraj se je vedje število vseučilišnikov peš podalo v Szegecin. Seboj nosijo venec, da ga položijo na Košutov spomenik.

Osek. Radi ex lex položaja je v Slavoniji vedno manj davka vplačanega. V sirniškem okraju je bilo v enem mesecu vplačanega za 300.000 kron manj davka.

Lvov. V Saybušu je bil v nedeljo ljudski shod. Stojalovski je s svojimi pristaši udril na shod, na katerem so bili soc. demokraci in pristaši poljske ljudske stranke. Prišlo je do pretepa, 20 oseb je bilo ranjenih. Stojalovski je bil oklofutun ter je moral s svojim pristašem poslancem Fjajkom bežati.

Lvov. Včeraj se je končala povodom obravnave proti uredniku soc. dem. lista »Naprzod«. Tožitelj je bil Stojalovski, kateremu je urednik očital razne nemoralnosti in nepravilnosti. Porotniki so zanikali krivdo in urednik je bil oprčičen.

Rim. »Italija« poroča, da je prišel prvi adjutant carja Nikolaja knez Dolgoroky v San Rassore, kjer je laškemu kralju izročil carjevo pismo, v katerem car javlja, da svoje potovanje v Italijo odlaga. Vzrok socialističke agitacije, vsled katerih se car smatra razžaljenim.

Pariz. V Bilbas so bile v nedeljo velike demonstracije. Iz katoliške društvene hiše in iz cerkve sv. Nikolaja so bili baje oddani strelji. Aretiran je župnik, katerega dolže, da je ranil več oseb, ko se je branil. Govori se, da je pri nemirih bilo ubitih sedem oseb in 33 ranjenih. Nekega duhovnika so prostožidari vrgli v vodo.

London. Dasi bi Rusija po ruski kitajski pogodbi že 8. oktobra morala odpoklicati svoje vojske iz Mandžurije, tega do danes še ni storila. Ruski civilni guverner v Ničvangu nima doslej v tem še nobenih navodil. Rusi bodo skoro gotovo ostali.

Frankobrod. Iz Sangaja se poroča: Sem je došla vest, da so Japonci zasedli Masampho na Koreji. Vsak čas se pričakuje oficijelnega naznanila vojske.

London. Iz Či Fu poročajo: Rusko brodovje, 90 ladij je odplulo iz Port Arturja, ker je ondi in v Čvangu nastala kolera. Pričakovati je, da Japonska napove Rusiji

vojsko. Čuje se, da je Japonska Rusiji dala že ultimatum, ki poteče jutri.

Poznanj. Včeraj so tu slovesno odkrili Bismarckov spomenik.

Budimpešta. Odsek deveterice, katerega naloga bi bila sestaviti program liberalne stranke o vojaških zahtevah, se bo skoro gotovo razšel in ni izključeno, da se skoro liberalci ločijo na konferenci, ki bo v kratkem sklicana, od radikalnejših Apponyjevih pristašev.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 13. oktobra.

Kranjski deželni zbor ima jutri ob 10. uri dopoldne zopet sejo. Nadaljevalo se bo s čitanjem interpelacije o slovenskem vseučilišču. — Ustavni odsek je danes imel sejo.

Osebnosti. C. kr. železnično ministerstvo je premestilo g. Maksa Jegliča, adjunkta pri tukajšnjem državnem kolodvoru, k c. kr. državni železnični direkciji v Trst. — Svetnik pri dež. vladi v Celovcu g. Fr. Kolenc je umirovljen ter je tem povodom dobil naslov dvornega svetnika. — Mesto poštne ekspeditorice v Spodnji Košani je dobila ondotna poštna administrat. g. Emilja Puppis.

Shod na Vrhniki. Iz Vrhnike: Zadnjo nedeljo smo imeli občni zbor »Katol. pol. društva«. Vdeležba je bila nenavadno mnogoštevilna. Gosp. Povše popiše svoje delovanje v prid našega okraja. Na vrsti je posebno vodovod in izsuševanje barja. Na kratko se dotakne tudi državnega in deželnega zbora. Kaplan Sušnik poroča o društvenem delovanju v preteklem letu. Društvo šteje danes 546 udov, kar je še vsekako premalo za tako obsežen okraj. Velikega pomena je dobro berilo. In ravno po društvu se je razširilo po kraju blizu 600 »Domoljubov« in 7 Slovencev. — Pogubonosna liberalna načela hočejo vzeti Slovence dvojje: sv. vero in rodno zemljo. Kakor jagne v mesnici so zvezani nižji stanovi, kmet in delavec po krivično razdeljeni volivni pravici, da ne morejo na merodajnih mestih do besede. Združimo se v pol. društvu, čegar namen ravno je, odpirati nižjim slojem oči posebno v boju zoper liberalstvo. Kot odgovor na nezaupnico našega liberalnega občinskega odbora z dne 10. okt. 1903 damo g. Susteršiču in »Kat. narod. stranki« se je sprejela sledeča resolucija: »Kmet in delavec sodnijskega okraja vrhniskega zbran mnogoštevilno na občnem zboru »Katoliškega političnega društva« soglašajo s katoliško-narodno stranko in njenim vodnikom gospodom Susteršičem v trdem boju za ljudske pravice v deželnem zboru. Zahtevamo, dajte nam splošno in enako volivno pravico«.

Politični shod v Velenju se je izvršil, kakor je bilo pričakovati, prav imenitno. Ljudstva se je nabralo veliko število, cenili so do 1000 udeležencev, ki so z največjim zanimanjem sledili izvajanju govornikov. Predsednikom shoda je bil izvoljen velenjski župan gosp. Skaza, ki je shod otvoril in dal besedo poslancu vitezu Berkusu, da poroča o svojem državnozbornem delovanju. Gosp. poslanec je natančno pojasnil sedanji politični položaj, in kar je poslušalce najbolj zanimalo, železniško vprašanje in pa vprašanje glede celjske gimnazije. Poslanec Ivan Vošnjak je poročal o svojem deželnozborskem delovanju. Omenil je potrebo kmetijskih šol za spodnještajersko slovensko ljudstvo in svoje delovanje v tem pogledu. Poslušalci so mu navdušeno pritrjevali in so njemu in g. vit. Berkusu izrekli popolno zaupanje in zahvalo. Dr. Vladimir Serbec je govoril o velikem pomenu združništva za kmetstvo prebivalstvo. V slogi je moč in le tedaj bo kmetijski stan uspeval, ako se združi v močni gospodarski organizaciji. V sedanjih razmerah ne bodo rešila našega ljudstva konsumna, temveč gospodarska društva. Govorila sta še dr. Stiker in dr. Kukovec iz Celja. Prvi je kaj drastično osvetil namere šoštanskih nemčurjev, drugi pa nad vse pristransko postopanje c. kr. vlade pri nameščanju uradništva v slovenskem delu Stajerske. Slovence se pošilja v prognanstvo na Gorenje Stajersko, Nemce se pa impor-

tira od vseh vetrov, da že kmalu ne bo niti enega slovenskega uradnika v naših uradih. Ostra kritika te vladne politike je vladnega zastopnika tako razburila, da je zahteval od predsednika, da govorniku odvzame besedo, kar se seveda ni zgodilo. Po končanih govorih se je sprejela resolucija za ustanovitev slovenske kmetijske šole in druga proti pomemčevanju c. kr. uradov veld nameščanja nemških uradnikov, ki ne znajo slovenščine, ali jo pa večinoma nočejo umeti. Resoluciji sta bili sprejeti z navdušenim odobravanjem zbranega ljudstva in nervoznim odkimavanjem zastopnika slavne c. kr. vlade. Shod se je nato zaključil in ljudstvo, ki je skoraj celo popoldne z največjim zanimanjem poslušalo govornike, se je razšlo s prepričanjem, da bo s složnim nastopom prej ali slej doseglo in moralo doseči uresničenje svojih pravičnih želja. Našim poslancom pa ključemo: hvala Vam in na svidenje kmalu na kakem drugem shodu!

Ali je namen. Z Vrhnike se nam piše: Fröhlova pivovarna na Vrhniki je prišla v konkurz. Imenovan je dr. Ambroschitz iz Ljubljane konkurznim oskrbnikom. Vrhnicanje se čudijo, da je postavilo prav zagrozenega Nemca ljubljansko sodišče za oskrbnika. Na Vrhniki imamo notarja in v Ljubljani je nad 20 slovenskih odvetnikov. Ali res ni drugega slovenskega odvetnika, da bi prevzel ta posel? Že leta 1899. je nemški dr. Egger bil imenovan za konkurznega oskrbnika in zdaj zopet tako. Je li to namen ali slučaj?

Obstrukcija v štajerskem deželnem zboru. Tudi štajerski deželni zbor dobi obstrukcijo, ako v kratkem ne bo rešena volivna reforma. Na shodu v St. Petru pri Gradcu je vodja »nemške kmetijske stranke« poslanec baron Rokitsky napovedal, da njegova stranka prične z tehnično obstrukcijo v štajerskem deželnem zboru, ako načrta o volivni reformi večina do 1. novembra ne predloži zbornici. Obstrukcijo bodo podpirali skoro gotovo tudi nemški konservativni poslanci in tudi slovenski ne bodo tihi.

Knezoškof Valussi umrl. Včeraj smo poročali o smrti knezoškofa Valussija iz Trienta. Knezoškof dr. Eugen Karol Valuss je bil rojen l. 1837 na Furlanskem, študiral je v Vidmu, Gorici in na Dunaju ter se je v Gorici posvetil profesorstvu. L. 1880 je bil imenovan stolnim proštom v Gorici. Bil je delaven tudi na časnikarskem polju. L. 1886 je postal škof. Do tedaj je bil od l. 1873 v drž. zboru zastopnik kmetijskih občin gradiščanskega okraja. V zadnjem času je jako živahno deloval za spravo mej tirolskimi konservativci in kršč. socialisti. Njegov naslednik bo skoro gotovo goriški prošt dr. Faidutti ki je bil te dni imenovan njegovim pomožnim škofom.

Škofov ferman. V ljubljanskih cerkvah se je ukoreninila razvada, da ženske zasedajo vse klopi na moških straneh. Večkrat so se že moški pritoževali pri župnih uradih in pri škofijstvu, da bi se ta razvada kako odpravila. Žalibog brezuspešno, akoravno je to res skrajno potrebno. Zadnji čas so se moške zopet pismeno pritožili pri škofu samem. Presvitli je poslal dotično pismo ad circulandum mestnim župnim uradom z naročilom, da potrebno ukrepejo. 4. t. m. sta po pridigi župnik in kapelan trnovski omenila te zadeve. Pripomnila sta, da je nedostojno, če ženske silijo v moške klopi in slednjič sta prebrala dotično pismo, izrečno povdarjajoč, da je bilo pisano to pismo škofu. Tako smo izvedeli od mnogih moških, ki so bili pričujoči pri eni ali drugi pridigi. — Zdaj pa pričaplja »Narodu«, zasluče vso stvar. In poroča, da je škof pisal dotično pismo samo trnovskemu župnemu uradu; da je ukazal iz prižnice vernikom prebrati ta svoj ferman, in da v njem imenuje Trnovčanke »babice«, kar jih je tako užalilo, da so nekatere demonstrativno zapustile cerkev. — Budalo slepo, ker je videlo, kar se ni godilo, in neumno, ker je slišalo, kar se ni govorilo. Trnovski župni urad je »Narodu« poslal včeraj popravek.

Laška univerza. Tirolski laški visokošolci poslali so na vse avstrijske Italijane poziv, v katerem vabijo italijanske diake na privatno laško univerzo v Inostu. To privatno univerzo bodo imeli

v Inostu toliko časa, dokler jim ne da vlada laške univerze v Trstu. Od prihodnjega novembra do polovice decembra predavalo bo 10 profesorjev, od srede januarja pa do konca zimskega semestra pa še mnogo drugih. Tako delajo Lahi, a med Slovenci se še najdejo ljudje, ki pravijo, da dr. Šusteršičev predlog za slovensko univerzo ni nujen! Kaj takega more trditi le Nemec ali nemškutar, Slovenec pa — nikdar!

Ustanovitev laškega vseučilišča. Je zopet min. predsednik Körber obljubil Italijanom v Avstriji. To obljubo so Italijani dobili po zadnjih veleizdajskih demonstracijah. Na ponižne slovenske zahteve po vseučilišču se nihče ne ozira. Nekaj naj pa izve ministrski predsednik Körber: Ako hoče Italijanom dati s polno roko, Slovence pa prezirati, tedaj bo našel v slovenskem narodu tak odpor, da se mu sedaj o tem še ne sanja. Mi zahtevamo, da se nam da pravice, kajti slovensko univerzo smo mi bolj opravičeni zahtevati, nego Lahi italijansko univerzo.

Nestrpnost celovških Nemcev. Proti pravicam slovenskega jezika pri sodiščih se je oglasila sedaj tudi celovška — trgovska zbornica. Skrajna zagrizenost je, da na stran nemškonoacionalnih hujšakačev stopi tudi trgovska zbornica. Koroški Slovenci seve radi tega ne odstopijo niti za korak od svojih pravic.

Vega. Vled prošnje stotnika Kavčiča je darovala »Königlich-böhmische Gesellschaft der Wissenschaften« v Pragi za Vegov spomenik 100 kron.

Stavka v Zagorju ob Savi. Iz Zagorja se nam piše: Strajk še vedno traja. Prve zahteve delavcev-premogarjev so bile, naj bi se jim plačevalo kakor leta 1890, namreč akordno delo in 12% od vsega zaslužka, tako je takrat zaslužil vsak od 2 K 70 h do 4 K. Namesto 12% zahtevajo sedaj 30% od mesečnega zaslužka. Družba premogarska se je izjavila, da je to nemogoče, ker bi morala doplačati k sedanjemu zaslužku 24.000 kron na leto. Premogarji imajo skoraj vsaki dan shod: V soboto so imeli shod »Pod bruško«. Poročal je Kopač. Prijemali so na shodu hudo tudi g. župana R. h. Michelčiča, da ni z delavci in zakaj se je poklicala stotinja vojakov, ko so delavci mirni. Baje se je g. R. h. Michelčič odpovedal županstvu. Družba premogarska se do sedaj še ni nič podala, kakor da pridá 5% na neakordno delo. V Kisovcu vse stoji. Nihče ne dela v jami razven vsakdanje straže, da se v jami ne vname premog. V jami proti Kotredu pojde nekaj delavcev na delo danes. Lokomotiva neprenehoma vozi premog, ki so ga imeli v rezervi. V sredo ali četrtek pa tudi te rezerve zmanjka. Delavci ne pustijo od svojih zahtev. Strašé delavce s službenim redom, da mora vsak, ki je osem dni brez dela, na svoj dom. Kam bode šel ubogi delavec s svojo obilno družino! Včeraj so imeli premogarji zopet shod. Danes je napovedan shod na Lokah pri Dbensteinerju. Poroča zopet Kopač. Mir se do sedaj še ni kalil. Delavec.

V Opattiji bo tekem zime bival švedski kralj Oskar.

Utonil je v mali vodi v gozdu pri Mošnjah Jakob Bevc iz Kamne Gorice. Onemogel je vsled slabosti in padel v vodo. Našla ga je mrtvega njegova žena.

Nova društva. V Stefanji vasi se je ustanovilo »Slovensko pevsko društvo Stefanjavan«. — V Bohinjski Bistrici ustanavljajo »Katoliško slovensko izobraževalno društvo«. — Prostovoljno gasilno društvo ustanavljajo v Kostanjevici.

Napad na poštnega hlapca. Ko se je zvečer ob pol 9. uri pri Smarški pošti službojuči hlapec Janez Dežman vračal s pošto vrečo iz Smarske železniške postaje proti domu, napadla sta ga na veliki cesti brez kakega poudara dva domača fantina, ga obdelavala s pestmi in mu raztrgala uradni zaimek poštne pošiljave. Orožniki so storilca že zasledili.

Utonil je blizu Fröhlove tovarne posestnik s Stare Vrhnike Gregor Tišek.

Vodovod na Vrhniki napreduje. Včeraj je bil ogled, kje bodo stali novi vodnjaki.

Italijanska zastava. Ona dva tržaška magistratna uradnika, Lupetina in Orazio, ki sta bila aretirana radi razobešenja italijanske zastave na stolpu magistrata v Trstu, bila sta v nedeljo zvečer zopet izpuščena na svobodo.

Zenska roparica. Nedavno je bil bolehní rudar Anton Pecman iz Krašnje napaden pri Podpeči od neke ženske, ki ga je

vrgla na tla in mu iztrgala del srebrne verižice. Nato je ženska pobegnila. Napadeni delavec je napadal spoznal v osebi kočarice Apolonije Pestator iz Gradišča.

— **Zmečkalo** je pri gradnji železniškega predora v Hrušici delavca Milana Prpiča.

— **Surovost celjskega redarstva** pač že presega vse meje. Človeku se v resnici trese vsaka žilica opravičenega ogorčenja, ako gleda, kako nastopajo ti čuvajjavnega miru in reda. In ne bi rekli, da se to dogaja enkrat ali dvakrat v letu, ali ti odurni nastopi se ponavljajo dan za dnevom, da mora konečno poiti že najpotrebljivejšemu občanu potrpljenje. To, kar se je n. pr. zgodilo pred enim tednom ob dr. Srncevi vili, je eden takih kričečih slučajev. V petek se je zopet dogodil tak slučaj, samo da je bil še mnogo odurnejši, da so se ljudje obračali na ulici, da ne bi videli, kako nastopa celjska policija proti ljudem. Prišli so trije fantje po glavnem trgu pojoč. Tamkaj stoječi policaj jih ustavi. Petje poneha in čuti je bilo le nekoliko pričkanja, kakor se to zgodi vedno v takem slučaju. Vse, kar je bilo tako groznega, so bile besede enega izmed fantov, da naj ga redar vzame s seboj, ako ga ima za kaj. Nato pridrvi od nekod oni prosluli Gratechner, se zaleti v fanta in ga zbije na tla, da se je na daleč okoli čulo, kako je glava udarila ob kameniti tlak. To se je zgodilo parkrat, da so se gledalci kar lasje ježili. S pomočjo markerja Iha in Traun & Stigerjevih hlapcev se je posrečilo slavni policiji, zvezati fante, da so jim kosti škripale, in jih odvedli na policijo. Ves prizor je kazal tako surovost, tako nečloveško surovost, kakor se je ne spominjajo kmalu ljudje. Kar je prav, je prav. Ako se nemoti javni mir in red, naj se dotičnik kaznuje, ali vsako prekoračenje mere od strani policije v takih slučajih se mora najstrožje kaznovati. Sicer smo prepričani, da bi se fantom nič posebnega zgodilo, ako bi bili Nemci, ali žalibog so bili Slovenci, in vsak Slovenec je v očeh celjskega redarstva zločinec, s katerim se nikdar ne more dovolj strogo postopati. Videli smo svoj čas od »Packfesta« se vračajoče Nemce, ki so neusmiljeno razgrajali po glavnem trgu, ali policaj je izginil po Graški ulici in markerja Iha in Stigerjevih hlapcev ni bilo nikjer. Z vsjo opravičenostjo smo že protestirali in še protestiramo proti taki pristranosti celjske policije in odločno zahtevamo od naših poslancev, da zahtevajo za Celje državno policijo, ki ne bo na povleje magistratne nemčurske klike in v zabavo celjske fakinaže trpinčila slovenskih aretiranec, nemčurske razgrajče pa pustili razgrajati do mile volje. Slovensko ljudstvo, ti si pa zapomni, da so hlapci Traun & Stigerjeve trgovine, kamor nosiš svoj težko prislušeni denar, pomočniki one policije, ki tvoje ljudi pobija po tleh!

— **Razglas.** Razpisuje se mesto poštnega odpravnika pri c. kr. pošttem in brzojavnem uradu (III/4) pri sv. Ani na Grenjskem proti pogodbi in kavciji 400 K, letna plača 600 K, letna plača za oskrbovanje brzojavne službe 100 K, uradni pavšal 150 K in letni pavšal 140 K za lokalno dostavljanje poštne pošiljatev. Eventualno se tudi lahko prevzame za letni pavšal 750 K vzdržava dvakratne (od 16. novembra do 15. maja vsakega leta pa le jednokratne) poštne vožnje na dan med sv. Ano in Trzinom ter obratno. Prošnje v teku dveh tednov na poštno in brzojavno vodstvo v Trstu.

— **Hrvatske novice.** Samomor. V Opatiji se je vrgel 9. t. m. skozi okno drugega nadstropja advokat dr. Ivan Horović in umrl za par minut. — Tridesetletni učitelj je obhajal 10. t. m. Josip Kerin, učitelj na pripravnici v Zagrebu. — Potres so čutili 11. t. m. ob trideset na tri jutraj v Virovitici. Potres je spremljalo pozemeljsko bobnenje. — Novo parobrodsko prago otvori »Ogrsko-hrvatsko parobrodsko društvo« med Rabco in Reko. Parobrod jame voziti 15. t. m. — Hrvatski sabor ne bo toliko časa sklican, dokler ne bo rešena ogrska kriza. — Podpredsednikom dalmatinskega sabora je imenovan vitez Simić. — Izpuščen na svobodo je bil iz šestdesetdesetega zapora pravnik Mirko Leitner, ki je bil radi izgrediv v Zaprješćah obsojen na 3mesečno ječo, katero kazni pa mu je banski stol znižal v šestdesetdeset zapora. — Ban grof T. Pejačević je pristopil k mestnemu strelskemu društvu v Zagrebu kot ustanovni član. — Zdravniki so jeli štrajkati v bolnici na Reki radi slabe plače.

— **Dobavni razpis.** C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku nanažnja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da bo po dobavni ponudbi oddajalo za l. 1904 dobavo naslednjih potrebščin, in sicer: stenev (tehtov), bakelj, cunj za politiranje, volne za čedenje, prediva, asbesta, trde masti, kolomaza, mila za mažo in pranje, kovanega in komerčnega železa, raznih vrst

plaščevin, različnega železnega blaga kakor: pletenin, verig, raznih žebijev, vijakov in žičnih ovekov, nadalje kemičnih in navadnih izdelkov, kakor lakov, barvnega blaga, kemikalij (tudi bakrene galice za galvanse baterije), kleja, smirka itd., posamenterijskega in krojnega blaga vrvarskih izdelkov, usnjevine, stekla in ščetarske robe. Ponudbe se morajo najkasneje do 25. oktobra 1903, 12. ure popoldne vpsolati zgoraj imenovanemu ravnateljstvu, kjer se lahko pogledajo natančnejši pogoji, zaznamki in ponudbeni vzorci, ki se pa tudi proti plačilu poštne dopošljejo. Dobavni razpis se tudi lahko vopogleda v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— **Promet skozi Kanalsko dolino** se je zopet otvoril dne 8. t. m. Isti dan si je škodo po Kanalski dolini ogledal železniški minister vit. pl. Wittek, ki je prišel tudi v Ukve in podaril tamšnjim oškodovanim 200 K.

Ljubljanske novice.

Zopet surov nemški vojak. Včeraj okoli pol 8. ure jutraj je v Kovacevi gostilni v Kolodvorskih ulicah št. 27. neki pijani narednik od godbe 27. pešpolka provzročil izgrediv. V omenjeno gostilno prišli so bili namreč 4 vojakov, med katerimi je bil tudi eden enoletnik. V gostilo navzoči narednik začel je fantom trzati šopke stran in ko je na to enoletnik rekel naredniku, da naj jih pusti v miru je ta potegnil sabljo in udaril enoletnika po desnem licu, da ga je rani, pa tudi gostilničar Anton Kovač, ki je hotel miriti, jo je dobil s sabljo po levem roki. Gostilničar je poklical na to v gostilno dva policaja, da bi narednika pomirila, t. d. ta je v svoji pijanosti le razgrajal in hotel še enkrat sabljo potegniti, na kar pa sta mu policaja vzela sabljo. Ko je narednik shišal, da so poslali po vojaško patruljo, je zbežal iz gostilne.

Zborovanje pekovskih mojstrov. Izvanredni občni zbor zadruga pekov in kolačnikov za Ljubljano in Sp. Sisko vrši se v četrtek, dne 15. t. m., ob 3. uri popoldne v gostilni Ferlic v vrtnem salonu. Na ta izvanredni občni zbor povabljenih je pa tudi 45 zunanjih pekovskih mojstrov iz ljubljanske in kranjske okolice. Pri prijateljskem razgovoru reševale se bodo neke zadeve, katere v zadnjem času posebno manjše ljubljanske in zunanje pekovske mojstre zatiirajo. Vseled tega more postati ta izvanredni občni zbor prav zanimiv za peke in valed tega je priporočati, da se vsaki pek, ako le mogoče, vdeleži tega zborovanja. Povabljeni so še enkrat tem potom vsi pekovski mojstri Kranjske na ta sestanek, ker pristop ima vsaki mojster, ako je prejel vabilo ali ne. Zunanjim pekom se pa priporoča, razmišljevati o tem, ali ne bi bilo umestno ustanoviti deželno pekovsko zadrugo, ker le potem bi se moglo uspešno ščititi male obrtnike, kateri so sedaj prepuščeni na milost in nemilost umazani konkurenci gotovih podjetnikov-kapitalistov.

Vojaški novinci 17. pešpolka so se včeraj s posebnim vlakom odpeljali v Celovec. Izgubljen. Lovrenc Demšar, trgovski vajenec pri Kordiku v Prešernovih ulicah je izgubil včeraj popoldne med potjo iz prodajalnice na pošto zavitek, v katerem je bilo 50 k. — Trgovskega pomočnika žena Frančiška Kauzlarič, stan. v Cerkvenih ulicah št. 7 je izgubila včeraj popoldne zlato zapestnico z rudečim kamnom.

Tat perutnine. Dne 11. t. m. je neki zlikovec zastrupil gostilničarju Ivanu Stružniku v Krejskih ulicah št. 13 osem piščet. Mesarjevi ženi Mariji Marčan Pred konjušnico pa širi kokosi.

Izseljevanje. Danes ponoči je odpotovalo v Ameriko 47 oseb s Kranjskega in 78 s Hrvaškega.

Iz Gradca se je pripeljal daves jutraj 373 rekrutov 27. pešpolka. Na kolodvoru jih je pričakovala vojaška godba.

Vojaki iz Zagorja. Danes jutraj vrnili so se v Ljubljano vojaki (1 stotnja), ki so bili odposlani v Zagorje zaradi štrajka.

Vstaja na Balkanu.

Najnovejša poročila z Balkana pravijo, da je Turčija prenehala z dovoljevanjem moštva, a da s tem še nikakor ni odstranjena vojskova nevarnost. Na turško-bolgarski meji je vsak slučaj koncentriranega dovolj moštva. Toda Turčija se vendar pripravlja za vojno. Sultan je izdal tri irade; prvi zadeva komisijo, ki gre pod vodstvom beja Sabry na Nemško, da nabavi dovolj brezdimnega smodnika; drugi govori o nabavi stotisoč patron in tovarne v Zeitverburnu in tretji pravi, da Turčija kupi 5000 konj v azijski Turčiji.

O najnovejših bojih govore poročila iz Monastira. Na planini Peristeri so se vataši spoprijeli s turškimi vojaki; na obeh straneh je mnogo mrtvih in ranjenih. Vroč boj se je bil tudi na gori Kaimakalau. Nadalje so bili boji pri vaseh Demirhissaru, Reki in Kerčevca.

Zastopnik bolgarske vlade v Carigradu, Načevič, je opozoril turško vlado, da so turške čete prekorajile bolgarsko-turško mejo, prišle do vasi Karamanica ter jo oropale. Turčija je odgovorila, da o tem še ni dobila nikakega poročila.

Pri turški vladi se je pritožil črnogorski poslanik Matanović v imenu svoje vlade, da so turški vojaki prišli v vasi na črnogorski meji in ond stikajo za orožjem; ravno tako hočejo ljudstvo naložiti večje davke in da je valed tega prišlo med mirnimi prebivalci in vojaki do resnega boja. Matanović zahteva, da Turčija takoj stori potrebne korake, ker zna vse to imeti težke posledice.

Iz Drinopolja poročajo, da so vsa vojaška in civilna oblastva dobila sultanov irade, v katerem jim je strogo zapovedano, naj varujejo mirno bolgarsko prebivalstvo, sosebno žene in otroke. Bolgarsko prebivalstvo se je v zadnjih dneh nekoliko pomirilo.

Književnost in umetnost.

*** Slovensko gledališče.** V nedeljo popoldne igrala se je Gärnerjeva bajka »Pepekka«. Igralno osebje je bilo vse lansko, razun g. Iličiča in gospe Lierove. Ugajal je g. Iličič, samo priporočali bi mu malo več ognja, katerega zahteva vloga od igralca. Manj ugajala je gospa Lie-rova, ki so je preveč spakovala v izreko-vanju. Drugo osebje je bilo v obče dobro, samo včas je bilo »Zu viel des Guten«. Gledališče je bilo srednje obiskano.

Zvečer se je uprizorila Fastejeva burleska »Lepa Lida«. »Lepa Lida« spada med igre, ki se navadno igrajo od novega leta naprej in se lahko uvršča v razne francoske štrikate, ki pa imajo pred to igro le to prednost, da so finejšee.

Igra nima drugega namena, kakor zabavati občinstvo in to je v obilni meri storila. Naše gledališko občinstvo, ki se navdušuje za enake igre, a dolgeasa zija pri uprizoritvi kak-ega velikega svetovnega dela.

Hči občinskega svetovalca Krišpinovića (gosp. Verovšek), Darinka (gđ. Rückova) se zagleda v Ljubljani v pisatelja Ivana Jarnika (g. Čonsky). Ko se vrne Darinka iz Ljubljane na dom, hoče jo njena mati Elvira (gospa Dragutinovičeva) omožiti z pomemburjem tovarničarjem Skroba Armbrustschützom (g. Lier). Tega se Darinka brani in to sporoči Jarniku. Ta dospje s svojima prijateljema Srakarjem (gosp. Boleška) in Trdoglavom (gosp. Nučič) h Krišpinoviču, kjer se hočejo na vsak način znebiti Armbrustschütza. Zaroko Darinke in tovarnarja sklenejo praznovati v Ljubljani. V Ljubljani se zagledata Krišpinovič in tovarnar v slavno operno pevko »Lepo Lido« (gđ. Kalivodova), ki ju zvabi brez vednosti Krišpinovičeve žene v gledališče. Tej to skrivnost razodene Jarnik, da se more v tem času zabavati z Darinko. Elvira najde svojega soproga in zeta v gledališču in ju napodi domov v hotel. Tam se vsi zbero, in kakor se zgodi v vsaki burki, tako se tudi tu vse dobro izteče.

Tovarnar prepusti svojo nevesto Jarniku. Krišpinovičev sin Bruno se poroči z Lepo Lido in igra je pri kraju.

Igralo se je dobro. V svoji ulogi je oživel g. Verovšek. Take uloge so njegove »Glanzrollen«. Njemu se pridružili gg. Lier, Boleška in Nučič, ki sta vsavarila originalne tipe. Zasti nam je ugajal g. Nučič. Dobro je igral tudi g. Čonsky, katerega zlasti odlikuje dovršena igra. Le slovenski naglas mu dela še preglavico. Dobro je izvršila svojo ulogo g. Dragutinovičeva. Ljubka in izborna kakor vselej je bila gđ. Rückova.

V ulogi »Lepa Lida« se nam je predstavlila gđ. Kalivodova. Sicer je to majhna uloga, a gđ. Kalivodova je storila iz nje po vsej moči. Nje simpatična zunanost in lep glas priljubili sta jo takoj po prvi pevski točki, po kateri se ji je burno aplavdiralo.

Drugi igralci so nas zadovoljili.

Gledališče je bilo nabito polno in je po vsakem dejanju odmevalo burnega aplavza.

*** Slovensko gledališče.** V četrtek je repriza izvrstne, duhovite moderne drame iz poljskega življenja »Kari-kature«. Ta drama je dosegla v Berlinu, v Pragi in na raznih galiških odrih, pa tudi pri nas najpopolnejši umetniški uspeh. Naš ensemble jo igra vsestransko prav dobro. Velike uloge imajo gđ. Rückova, g. Lier in g. Čonsky. — Opera študira poleg »Amaconk« Puccinijevo »Bo-hème«.

*** Voditelj v bogoslovnih vedah.** Izdajejo profesorji kn. št. bogoslovnega učilišča v Mariboru. Uzejuje Frančišek Kovačič. Leto VI. Zvezek 4. je ravno-kar izšel in prinaša naslednja zanimiva vsebino: Gospodova zadnja večerja. (Dalje) Dr. Josip Somrek. — Pojem o grehu pri starih Egiptčanih. (Konec) Dr. J. Hohnjec. — Beseda »krstiti« v dogmatičnem oziru.

E. Rakovec S. I. — Oskrhovanje cerkvenega imetja. (Konec) Dr. A. Jerovšek — Dušno pastirstvo: A. Pastirsko vodstvo: Obljuba čistosti. M. M. — Aeditus hac in re diligenter invigiletur. A. Stergar. — Lastovke v cerkvi. A. Stergar. — Nekaj za mladeniške in dekleške družbe. — B. Liturga: Kvašen kruh za sv. mašo in obhajilo dovoljen. Dr. J. S. — Se-li sme maševati za rajne male otroke? Dr. J. S. — Enake komemoracije. — C. Katehetika: Priprave za biblične katekeze. A. Kržiš — D. Ascetika: Liber regulae pastoralis s. Gregorii I. J. Čade. — Cerkveni letopis: Papež Leon XIII. — Pij X. — Četrta lav. sinoda. — Ljubljanska škof. sinoda. — Katoliški shodi. — Vzhodna cerkev. — Misi-jonski obzornik. J. E. Kociper. — Slo-vstvo: a) Ocene: Stadler, Sv. evangelje po Ivanu. — Scheiwiler D. A., Die Elemente der Eucharistie in den ersten drei Jahr-hunderten. — Lehmkuhl, Casus conscientiae I. — Cabrol, Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie. — Barle, Zgreb-čadki arciadiakon. — Slava Jezusu. — Tschupik, Sämtliche Kanzelreden. — Schmitt, Manna quotidianum sacerdotum. — Valerian, Neue Wege im Religionsunterricht. — Schol-lastus, Die Analyse und Synthese im Reli-gionsunterricht. — b) Književni razgled: Comma Ioanneum. Fr. Ostrž. — Koralno vyprašanje. Fr. Trop. — Raznoterosti: Vrtliiv tabernakelj. Fr. Zmazek. — Te Deum. Fr. Trop. — »Voditelj« izide štirikrat na leto in velja 5 K. V zalogi je še I letnik (po 2 K 40 v.). II letnik (po 4 K). IV. in V. letnik (po 5 K), III. letnik je pošel.

*** Domača umetnost.** Iz Celovca, 9. okt. Akademski podobar g. Alojzij Pro-gar je zadnji čas zopet zvršil več lepih del. Za nagrobni spomenik družine Meggerle na tukajšnjem novem mestnem pokopanišču je izklesal dva angela, ki sta se umet-niku prav dobro posrečila. Napravljena sta iz belega kararskega mramorja kaj lepo in primerno. — Dalje je modeliral g. Progar dva leva, ki bodeta izklesana v več kot naravni velikosti za rakev grofa Somzicha na Ogrskem.

*** Naš rojak slikar P. Žmitek** je razstavil neko novo žanrsko sliko v Schwent-nerjevi izložbi. Umetvor predstavlja sledeči prizor: Berač sedi na travniku zunaj vasi. Na nogah ima iz lesa izrezljavo cerkvico. V malem zvoniku sta obešena dva zvonova, s katerima pozvanja. Najbrže je zvonjenje zvalilo ljudi iz bližnje vasi, ki so se v krogu zbrali okoli berača. Slika je izvedena vse-skozi v moderni maniri. Barve so suhe in mrzle; in ravno radi tega ne moremo opa-ziti posebnega življenja na sliki. Obrazi so obče pravilno risani, a kljub temu se da na ostalem telesu opaziti kaka napaka v anat-omiji. G. Zmitku pa svetujemo, naj opusti moderno maniro, ki se itak dolgo časa ne bo vzdržala na površju, ter naj se raje po-prime klasicizma, tako da bo na slikah več jasnosti, življenja in kontrastov. P.

*** Cerkvena zgodovina.** Na sloven-skih šolah se je doslej zelo pogrešala dobra učna knjiga za cerkveno zgodovino. Zdaj dobimo, kakor čujemo, kar dve novi cer-kveni zgodovini. Za srednje šole jo je spisal g. profesor Ant. Kržiš, za meščanske in tem enake šole g. katehet Alojzij Stroj. Poslednja knjiga izide s podobami. Izdala bo obe knjigi tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu.

*** Naročnikom knjige »Gradivo za zgodovino Slovencev«.** Prosimo oč. naročnike, naj nekoliko potrpe. V »Obzor-niku« je bilo omenjeno, da je knjiga doti-skana, a tisk stvarneaa kazala se je nekoliko zavlekel in knjige ne moremo še takoj razposlati, a razpošljemo jo v krat-kem. »Leonova družba«.

Jeseniške novice.

**** Se enkrat § 13 delavskega reda.** Ni dolgo tega, kar je »Slovenec« priobčil pritožbo iz tobačne tovarne ljubljanske, da tam nekateri le preradi pozabljajo § 13. de-lavskega reda, ki se glasi: »Nadzorno osebje mora z vsemi delavci s podobno ravnati. Zaljivi iz-razi se nesmejo uporabljati.« V naši tovarni pa imamo enega gospoda, ki ne rabi samo žaljivih izrazov, ampak nam še svojo težko roko da čutiti. Svetujemo mu lepo, naj se nauči § 13. del. reda in ga tudi uje.

**** Ali res naš gospod župan nima nič proti temu, da nam gradbeno vodstvo vzame ob Ribjek, edino vodo, ki jo imamo na Jesenicah za živino in za slučaj ognja?**

**** Nenasično** je tukajšnje gradbeno vodstvo. Na pol zastonj nam je pobralo naj-lepši svet, zdaj nam pa hoče vzeti še vodo. Če ste elekriko napeljali iz Vintgarja, pa pojdite tudi vodo tja iskat.

**** Delavcev** na Jesenicah imamo vsak dan več. Zdaj so začeli planirati svet za ko-lodvorom.

**** Glas iz občinstva.** Ali res naše županstvo in žendarmenja nič ne vidita jav-nih vladug na Hrušici. V nedeljah zvečer je na cesti tako, da se pošten človek ne sme več upati ven!

Kotiček za liberalce. *)

Ne igrajte komedije! Iz liberalnih krogov se čuje, da so liberalni poslanci v silni zadregi, ker nasprotovanje volivni reformi, ki bi bila na korist slovenskemu ljudstvu, je silno nepopularno in veld stališča liberalnih poslancev vlada nezadovoljnost mej onimi slovenskimi liberalci, katerim ne gre v glavo, zakaj bi vedno slepo capljati morali za politično nerodnim dr. Tavčarjem. In porodila je gora miško! Slovenski liberalci so baje sklenili, da bodo vstali v deželni zbornici in predlagali naj se izvrši volivna reforma ob enem pa so se dogovorili z nemškimi veleposestniki, da v tem trenutku veleposestniki vstanejo in zapuste zbornico. In ta komedija bo menda res vprizorjena! Povedali smo to že naprej, da ne bo noben presenečen in da imajo liberalci pravočasno priliko preskrbeti, da se še bolj ne osmešijo pred javnostjo. Naše stališče je jasno. Nobena komedija nas ne pripravi od začrtanega pota. Slovenskemu ljudstvu zahtevamo pravico na domači zemlji in naj jo tudi skuša z intrigami slovensko-nemška zveza preprečiti, dobili bomo pot, da si ljudstvo pribori pravico.

Razne stvari.

Najnovejše od raznih strani.

Čin blaznega. Učitelj Buezka v Fogarskem na Ogrskem je v blaznosti polil s petrolejem in zažgal sebe in svojo 12letno hčerko Margareto. Tudi njegova soproga, ki je hotela strgati gorečo obleko raz telesa nesrečnikov, je težko poškodovana. — Razgrajajoči kaznjenci. V vojaškem zaporu v Kaeti v italijanski provinci Kaserta so se uprli kaznjenci. Razgrajali so po delavnicah, razbili tla in sežgali vse, kar je bilo pohištva. Ko je prišlo vojaštvo, so ga vsprejeli s kameni, da je bilo prisiljeno rabiti orožje. 25 oseb je težko ranjenih. — Vzorna policija na Španskem. 102 od policije odpuščenih uradnikov v Madridu je priredilo shod, na katerem so odpušteni policisti dokazovali, da niso oni, pač pa v službi ostali uradniki bili skupno pri delu z tatovi in roparji. — Zlato mašo je daroval dvorni župnik škof dr. L. Mayer preteklo nedeljo na Dunaju. — Dunajski župani bodo odsej imeli penzijo, ko prenehajo z županovanjem. — Požar pri Windischgraetzovi vili. Iz Prage poročajo da je pri vili Gröbl, v kateri stanuje knez Windischgraetz ml., s svojo soprogo, nečakinjo cesarjevo, nastal ogenj. Ogenj je uničil več stranskih poslopij. Knez je sam pomagal gasiti. Vila je ostala nepoškodovana. — Barje v plamenu. Ogrska korespondenčna pisarna javlja: Čezdesko močvirje je v plamenu v obsegu 600 oralov. Ogenj se je širil z grozovito naglico. Barje gori 10—15 centimetrov na globoko. Intenzivni požar je zabljal tla barja, kjer stoje hiše občine Börtény. Tla so se znižala. Mnogo hiš se je sesulo. O tem so prišle 4 osebe ob življenje, mnogi so se močno opekli. — Potres so čutili včeraj v Pečuhu ob pol 2. uri po noči. Na zidovih posameznih hiš se poznajo razpoke. Tudi v Barosu so čutili istotako močan potres. — Nesreča z avtomobilom. Iz Pariza poročajo, da je v gozdu pri Compiegne padel avtomobil v globok jarek. Od 6 oseb, ki so se vozile na avtomobilu, je ostal mašinist in eden potnikov takoj mrtev, ostali so težko ranjeni. Neka dama je smrtnonevarno ranjena. Potniki so inozemci. Kdo so, še ne vedo. — Velikanske povodnje so v Ameriki napravile silno škodo. V Pattersonu se bo podrl skoro gotovo velik nasip, kar bo povzročilo veliko nesrečo. 50 hiš je v Pattersonu voda odnesla, 500 rodbin je ondi brez strehe, na tisoče oseb je veld poškodb v ondotnih mlinih brez dela. — Uloom se je izvršil v zastavljalnici v Amstettenu. Tatovi so odnesli dragocenosti za 30.000 kron. — Ustrelil se je v Samoboru sin ravnatelja ondotnega učiteljsišča 24 letni pravnik Kratochwil.

Telefonska in brzojavna poročila.

Celovec, 13. okt. Z veliko radostjo smo koroški Slovenci sprejeli vest, da je načelnik „Slovanske zveze“ dr. Šusteršič pričel odločno akcijo proti krivicam, ki se gode dr. Brejcu v boju za pravice slovenskega jezika pri sodiščih. S tem, da je poslanec dr. Šusteršič povabil tudi narodno-napredno stranko, naj se vdeleži depu-

*) Na prošnjo liberalcev otvarjamo zopet ta kotiček.

tacije, ki je šla v tej zadevi k ministrskemu predsedniku, je pokazal, da mu je narodna stvar nad vse osebnosti. Bog daj, da bi se vse, kar se je po inicijativi dr. Šusteršiča storilo v prid koroškimi Slovencem, izteklo na dobro pravični slovenski stvari.

Dunaj, 13. okt. Cesar je danes sprejel K h u e n a H e d e r v a r y j a v daljši avdijenci. Za jutri je poklican k cesarju L u k a c s. V včerajšnjih avdijencah se cesar ni odločil. Predno je Khuen odpotoval na Dunaj, je imel pogovore s Štefanom Tiszo, Andrassyjem in Perczelom, ki so se vrnili zvečer z Dunaja. Čuje se, da Lukacs postane novi ogrski ministrski predsednik. Drugih parlamentarcev sedaj cesar še ne povabi k sebi.

Dunaj, 13. okt. „Wr. Allg. Ztg.“ poroča, da se snide državni zbor 12. novembra.

Praga, 13. oktobra. Mladočehi nočejo nič vedeti o tem, da bi se sprememba občinskega volivnega reda postavila z dnevnega reda dežel. zbora in zahtevajo z vsa odločnostjo, da pride še v tej seziji Heroldov adresni predlog v razpravo. — Nemci nadaljujejo obstrukcijo.

Umrli so:

7. oktobra. Anton Zupančič, dijak, 15 let, Cegnarjeve ulice 10, jetika.

V hiralnici:

5. oktobra. Marija Clementia Jordan, usmiljenka, 94 let, omehečenje možgan.

V bolnišnici:

4. oktobra. Marija Burger, kajžarjeva žena, 38 let, Sepsis p. Endometr sept. puerper. — Marija Kastrun, gostija, 74 let, vsled rakta.
5. oktobra. Marijana Jerasi, delavka, 60 let, srčna hiba — Antonija Greljo, kajžarjeva hči, 7 let, davica. — Helena Koprivc, gostija, 73 let, naduha. — Franca Germek, kajžar 40 let, jetika
6. oktobra. Marjeta Ertač, delavka, 79 let, srčna hiba in vodenica. — Neža Verbič, gostija, 50 let, Carcinoma hepatis. — Paul Molk, delavec, 21 let, jetika.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m, srednji xračni tlak 736.6 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra, v mm.	Temperatura po Celsiusu	Vetravi.	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
12. 9. zveč.	729.6	11.0	sr. zračn.	obl.	
13. 7. zjutr.	726.9	12.7	sl. svzh.		2.7
13. 2. popol.	729.5	13.2	sl. jug		

Srednja včerajšnja temperatura 9.3°, normale 11.1°.

Dunajska borza

dné 12. oktobra

Skupni državni dolg v notah	100—
Skupni državni dolg v srebru	99.95
Avstrijska zlata renta 4%	119.35
Avstrijska kronska renta 4%	100—
Avstrijska inv. renta 3½%	92—
Ogrska zlata renta 4%	118.15
Ogrska kronska renta 4%	97.70
Ogrska inv. renta 3½%	89.15
Avstro-ogrške bančne delnice	15.73
Kreditne delnice	650.25
London vista	239.90
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117.27½
20 mark	23.48
20 frankov	19.05
Italijanski bankovci	95.15
C. kr. cekini	11.34

Plinati osečki

BRATA EBERL v Ljubljani, Franciškanske ulice Vnanja naročila proti povzetju. 524 24 11—2

Prečastiti duhovščini in cerkvenim predstojništvom uljudno naznanjam, da imam zelo veliko zalogo

cerkvenih posod in orodja.

Zaradi pomanjkanja prostora **prodam prav zelo poceni več lepih lestencev, svetilnic, kelihov** itd.

Prosimo prečastite gospode župnike, naj si blagovolijo ogledati. Naročena dela se izvršé pravilno v najkrajšem času.

Slavnemu občinstvu pa priporočam lepa in praktična svetila za električno luč.

Priporočam s spoštovanjem

Leopold Tratnik,

1118 14 pasar
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27.

Prodaja zemljišč v Vipavi

v soboto, dne 17. oktobra

vseh Strancarjevih usnjarskih in kmetijskih zemljišč vložn. št. 3, 7, 8, kat. obč. Vipava in št. 142 kat. obč. Vrhpoje. z delavnico za usnje in drugimi poslopji vred

na javni dražbi ob 9. uri dopoldne pri sodnji v Vipavi.

Klicale se bodo, ako ni za celoto nobenega kupca, sledeče posamezne parcele vipavske davčne občine, za nastopne cene:

Št.	85/1	85/2 in 168½/2, pri tleh je hiša in vrt za	5157 K 20 h	Št.	2513	travniki za	205 K 10 h
	2546/97	gozd za	100 —		1578	njiva s trtami za	1008 „ 92 „
	3302	njiva s trtami za	320 „ 48 „		1587	njiva s trtami za	768 „ 24 „
	2372	travniki za	474 „ 40 „		1590	njiva s trtami za	1298 „ 40 „
	2576/75	gozd za	1.00 —		1588	njiva s trtami za	403 „ 92 „
	87	hiša, v kateri stanuje Anton Smuc, za	2340 „ —		2546/128	gozd za	100 „ —
	2544	vrt za zelenjad za	31 „ 8 „	potem se še kličeta dve parceli davčne občine Vrhpoljske stev. 828 in 878 in travniki za			
	1625	travniki za	378 „ 40 „				739 „ 54 „

Zemljejknjižni ekstrakt in dražbeni pogoji in druge podatke se razven pri Vipavski sodnji tudi poizvé pri podpisnem.

Dr. F. Papež,
odvetnik v Ljubljani.

1344 1—1

G. Tönnies
tovarna za stroje
Ljubljana
priporoča kot posebnost
žage in vse stroje
za obdelovanje lesa.
• Turbine. •
Sesalno plinski motori
najcenejša gonilna sila, 1 do
3 vinarje za konjsko silo
na uro

905 26—15

Oskrbnik

za večje posestvo

oženjen, star 35 let, ki se dobro razume na živino, poljedelstvo na lesno trgovino ter gozdno gospodarstvo, želi vstopiti v primerno službo. 1291 6—6

Pojasnila daje naše uredništvo.

Sukneno blago

za vsako potrebo se prodajajo v vsaki kakovosti in

največji izberi najcenejše pri

J. GROBELNIK-U

Pred Škofijo 1. LJUBLJANA. Mestni trg 20.

Sukneni ostanki po zelo nizki ceni.

Vzorec se pošiljajo na vse strani brezplačno.

Imam večjo zalogo
VOZOV
vseh vrst. 973 6—11

Vozove izdelujem tudi po najnovejši dunajski in pariški modi.
Franc Wisjan, izdelovalec vozov
Ljubljana, Rimska cesta št. 11.

Kakup in prodaja
vsaakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Kavarovanja za gube pri šrebanjih, pri izšrebanju najmanjšega dobitka. — Promene za vsako šrebanje.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarična delniška družba
„MERCUR“
I. Wolfzeila 10 in 13, Dunaj, I., Strubelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni nasveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih. 134 246